

Datum
2022-10-11

Vår handläggare
Dag Wallströmer
0151-19153, 070-5563170
dag.wallstromer@vingaker.se

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se.

Vår beteckning
SN 2022/252

Er beteckning
S2022/03649

Remissyttrande

Utkast till lagrådsremiss: Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Samlad bedömning

Det är en katastrofal utveckling att kommunerna hela tiden behöver inrätta allt säkrare förvaringsplatser där brottsoffer i praktiken blir inlåsta för att rättsväsendet inte kan tillgodose grundläggande skydd och säkerhet trots att gärningspersonerna är väl kända. Det rimliga är att det är brottslingen som blir inlåst och inte offret – även i de fall offret är en kvinna.

Kommunen är orolig för att en del av förslagen kommer att innebära att ännu färre kvinnor kommer att våga/vilja/orka lämna sin våldsutsatthet vilket även innebär att fler barn kommer att fortsätta att leva i familjer med allvarligt relationsvåld.

Vingåkers kommun lämnade remissyttrande på SOU 2017:112 Ett fönster av möjligheter 2018.

Barnens rätt

Uppdraget till SOU 2017:112 var att stärka rättigheterna för de barn som hamnar i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare, i regel modern. Det nu liggande förslaget bedömer dock kommunen främst stärker den misshandlande mannens rättigheter. Den viktigaste rättigheten för ett barn i detta sammanhang måste vara att slippa växa upp med att modern blir

misshandlad och att slippa bevittna detta. Förslagen innebär mer juridik men i praktiken sämre skydd för barnen från våld och övergrepp.

Eget placeringsbeslut för barn

Utredningen föreslår att det skall krävas ett eget placeringsbeslut för barnet. Det kan tyckas som en rimlig och inte alltför omfattande komplettering av dagens regelverk men följderna blir många.

Båda vårdnadshavarnas godkännande kommer att krävas. Det ligger i sakens natur att fadern oftast kommer att neka till att godkänna placering. Utredningen föreslår då att en ny LVU liknande lag ska tillämpas. Det i sin tur betyder en omfattande utredning och beslutsprocess först i kommunen och sedan i förvaltningsdomstolar där muntlig förhandling är regel. Domstolen kommer inte kunna skydda kvinnan från att mannen eller honom närstående följer efter kvinnan efter domstolsförhandling och därmed röjer hennes vistelseort och i värsta fall utsätter henne för ny livsfara.

Många kvinnor som får dessa processer klara för sig kommer att avstå från att lämna våldsrelationen eller kommer att välja att återgå hellre än att utsättas för rättsprocessen. Att återvända är en av de absolut mest riskfyllda situationer en våldsutsatt kvinna kan hamna i. Antalet mord kan därför komma att öka.

Ett eget placeringsbeslut för barnet kommer också medföra att kvinnans skyddsbehov kommer att behöva utredas och ifrågasättas mer än idag. Även detta kan bidra till att färre kvinnor söker hjälp för att ta sig ur förhållanden med våld.

Personalbrist

Det är i flertalet kommuner redan idag svårt att rekrytera och behålla personal med behörighet att arbeta med myndighetsutövning mot barn och unga. Förslagen i utkastet till lagrådsremiss kommer att ytterligare allvarligt försämra den situationen. Dels kommer ett antal personer rekryteras över till uppdrag som föreståndare i skyddade boenden, dels kommer det krävas ytterligare 100-tals socialsekreterare i landets kommuner för att handlägga omedelbara placeringsbeslut, utredningar och efterföljande rättsprocesser.

Tillståndsplikt

I och med att alla nya detaljkrav på de skyddade boenden kommer att innebära – och redan innebär – kraftigt ökade dygnskostnader är kommunen positiv till kravet på tillståndsplikt. Dock vill kommunen varna för att om tillståndsplikten kombineras med detaljerade utbildningskrav på föreståndare kommer det

innebära att kommunernas socialtjänst dräneras ytterligare på utbildad personal. Det finns också en stor risk för att Ivo tillståndsprövning blir inriktad på det rent formella och inte värderar den reella kompetensen för det svåra och komplexa uppdraget.

Införandetid

Erfarenheten säger att det inte finns någon rimlig chans för Ivo att hinna genomföra en seriös tillståndsprövning av alla skyddade boenden inom den införandetid som föreslås. Kommunerna kommer heller inte att hinna rekrytera nya handläggare i den omfattning som kommer att behövas och inte heller utarbeta de nya handlägningsrutiner som kommer att krävas. Införandetiden behöver därför förlängas med 12 månader.

Ekonomi

Under en lång rad av år har kraven på kommunernas stöd till brottsoffer i allmänhet och våldsutsatta kvinnor i synnerhet blivit allt större och allt mer detaljerade. I strid med finansieringsprincipen har detta skett utan någon som helst ekonomisk kompensation från staten. Det gör att den nu skissade ersättningen inte på långa vägar är tillräcklig. När finansieringsprincipen nu ska tillämpas ska kostnadsökningen ställas mot ursprungsläget och inte mot det nuvarande läget. SKR bedömer att kostnaderna blir 10 gånger högre än de utredningen räknar med. Vingåkers kommun anser att även SKR:s beräkning sannolikt är betydligt i underkant.

Handläggningstid

Utredningen beräknar att ett ärende med omedelbart placeringsbeslut totalt kräver 16 timmars arbete. I många av landets kommuner går minst halva den tiden åt till en enda resa till förhandling i förvaltningsdomstolen och ännu mer tid om ärendet överklagas till kammarrätten. Kommunen menar att en seriös utredning i dessa svåra ärenden kommer att kräva mångdubbelt mer tid. Om utredningarna inte ska göras seriöst blir hela reformen ett bländverk utan reell betydelse i dessa delar.

Den mer omfattande rättsprövningen kommer också att öka kommunernas kostnader för tolkar och juridiska ombud.

Dygnskostnad

För ett antal år sedan skedde flertalet placeringar av våldsutsatta kvinnor på ideellt drivna kvinnohus till en i sammanhanget mycket låg kostnad. Statsmakten har sedan succesivt höjt kraven och idag sker placeringarna antingen i mer professionaliserade kvinnohus eller i företagsdrivna skyddsboenden där dygnskostnaden ligger helt i paritet med kostnaden på

HVB. Den ekonomiska compensationen ska då inte räknas på det de ökade krav som förs fram nu innebär utan på hela utvecklingen under ett antal år

Löneglidning

Förslagen kommer att bidra till en ökad personalbrist i socialtjänsten och den kommer att medföra en ökad löneglidning. Detta var mycket märkbart 2016-2017 under den stora tillströmningen av ensamkommande.

Andra målgrupper

Utredningens författningstexter inskränker sig inte till våld i nära relationer och hedersförtryck utan omfattar även avhoppare från kriminella gäng, våldsbejakande extremister av olika slag samt religiösa sekter m.m. Dessa grupper kräver helt andra lösningar än de våldsutsatta kvinnorna och de är i en majoritet av landets 290 kommuner extremt sällsynta. Kommunen menar därför att primär- kommunen är helt fel ansvarsnivå för dessa grupper. Detta är också ett helt nytt åläggande som utredningen försöker lägga på kommunerna utan rimlig finansiering. Om det är så billigt som utredningen föreslår bör det inte vara något problem för rättsväsendet att lösa det.

Kommunens förslag

- Det behövs kraftfulla åtgärder som tryggar våldsutsatta kvinnors möjlighet att leva i frihet i vårt samhälle. Det kan då handla om t.ex. fotboja på livstid och med mycket breda geografiska säkerhetsmarginaler.
- Det krävs tydliga rättigheter för våldsutsatta kvinnor att snabbt få en egen bostad och hjälp till en nystart.
- För att fler våldsutsatta ska söka hjälp att lämna sin situation behöver trösklarna för detta sänkas och inte höjas. Därigenom räddas både kvinnors och barns liv.
- Dömda våldsutövare behöver i högre grad utvisas då det är möjligt
- Våld mot kvinnor ska i första hand hanteras som den kriminella verksamhet den är och inte som ett socialt problem.
- Olika former av avhopparverksamhet från kriminella gäng etc. ska hanteras på statlig nivå. Förslagsvis av Frivården.

Robert Skoglund
Socialnämndens ordförande

Dag Wallströmer
Socialchef